BUDAPEST 904-SEP.12. N11 72 M
MAGÁBAN
dél 10 35 ó. p.
BUDAPESTI KIR. ÜGYÉSZSÉG 1904-SEP.-12. ÁTVETTE

Budapesta 15 Septemvrie 1904. Nr. 30

Abonamentul:
1 an: ... ... 4 cor.
1/2 an: ... ... 2 cor.
1/4 an: ... ... 1 cor.

Numerul telefonuluĭ 59—21.

VOINTA POPORULUI

Redacția și administrația: Szabad Szó BUDAPESTA, VII., István-ut 67.

Numerul telefonuluĭ 59—21.

Organul partiduluĭ socialdemocrat reorganisat din Ungaria. Foaie pentru poporul muncitor Român.

Redactor prim: **V. MEZÖFI.** — Redactor resp.: **D. Cienadi.**

Frațĭ țărani și industriașĭ.

(Apelul luĭ Florin.)

Blaj, la 15 Sept.

Voi sunteți sufletul omenimeĭ. Voĭ sunteţĭ puterea din lume. Voi hrănițĭ, adăpațĭ și îmbrăcațĭ universul întreg. Voi apărațĭ și susținețĭ prin amăgirĭ cu puterile voastre, pătura dușmană cu mâncare băutură și vărsare de sânge.

Voi nu vrețĭ să vedețĭ, nu vrețĭ și să simțițĭ cu toțĭ la olaltă, aceasta fățărie domnească, peste care noi popoarele suntem stăpâniĭ lor; noi ĭĭ alegem și ĭĭ plătim.

Vezĭ Române și te deșteaptă până când nu-i târziu, nu aștepta să te arunce valurile greutățilnor dușmane în ghiarele săracieĭ, pentru că greutatea zace acuma numaĭ în noĭ și pe noi, carĭ maĭ avem cevaș.

Trebue si noi să ne deschidem ochiĭ și să ne înfrățim cu social-democrațiĭ că numaĭ acolo aflăm scăpare și frațĭ adevărațĭ, dacă v'om fi toțĭ înfrățițĭ, v'om fi tarĭ și marĭ și respectațĭ de dușman și atuncĭ numaĭ v'om putea trântĭ jugul cel greu de pegrumazul nostru, așezat acolo de fățarnica noastră inteligență.

Ce zice țăranul adica plugarul nostru?

Plugarul nostru zice așa: «Doamne ferestă-mă de prietinĭ, că de dușmanĭ mă știu eu păzi», pentru că prietiniĭ numaĭ atuncĭ ĭĭ poțĭ cunoaște, când eștĭ la rău și la necaz.

Vezuta-țĭ în necăzul vostru pe vr'un domn trecând pe drum, că ar fi stătut cu cocia în loc și și-ar fi aruncat căbatul și ar fi prins la carul vostru cu povară. ca să ve ajute a ieși în deal sau din glod?

Nu! — Au trecut călească lor pe lângă voi și astfel trebuia să așteptațĭ până când va ieșĭ în calea voastră un plugar sau maistor de orce neam și lege, care fără multă **rogu-te** te-a ajutat să-țĭ scoțĭ carul din glod sau să urcĭ în sus la deal.

Se vă spun un caz din Blaj.

Un architect ungur din Turda, care a luat parte ca conducător la dărâmarea caselor fiertatului dr. Ioan Rațiu tot din Turda pentru care case noi țăraniĭ și industriașiĭ am sărit cu mic și mare într'ajutor și am protestat în fața lumiĭ și ne-am cheltuit baniĭ pe la Viena, Budapesta și prin Cluj. Și acum **domniĭ** românĭ, unatoșĭ din Blaj ce fac față de acel industriaș străin și față de maistoriĭ româneștĭ?!

Eată vă spun. Vin acuma capiĭ românĭ greco cătălicĭ din Blaj și dau afară pe toți concurențiĭ românĭ și sași și predau întreprinderea aripei gimnaziului din Blaj **nu** aceluia pe care l-au amăgit cu aniĭ la reparerĭ de și-a mâncat toată averea sa, toată fericirea din casă și familia lui.

Au dat căneniciĭ din Blaj întreprinderea creițarului nostru și banii națiunei celui mai mare dușman al Românilor, lânțerului din Turda, care nicĭ la lucru nu primește măiestri și lucrătorĭ de românĭ, ci numai ungurași ploiațĭ adușĭ de pe la Péterfalva, Torda și Cluj.

Rușine, de un milion de orĭ rușine!

Oare de ce-i vrednică o atare mamă crudă și barbară, care își alungă pruncul flămênd de la sânul sĕu și lăptează în loc pe al dușmanului de moarte.

Și voi fraților Românașĭ așa de tare vă încredeți fariseilor și vamesilor încât nu vedeti, nu cunoșteți și nu simțițĭ nefericirea voastră ce vă calcă în urmă-ve, ca dacă a-ți vedea și simți de mult a-ți fi întrat în șirurile social-democrației unde scăpare se găseste.

Trăiăsca poporul Român și muncitor!

Trăiăscă social-democrația!

Jos cu pungașii, hoții și ticăloșiĭ naționaliștĭ!

Fraților Românĭ.

Din durere trebuĭe să vorbesc iară cătră voĭ, că, vaĭ, puțn ve maĭ îngrijițĭ de apărarea drepturi-

lor voastre, cu toate că de atâtea-orĭ v'am vorbit, dorind să vă scot din întunerec!

Cuvîntul meŭ însă a sunat în pustiu!

In zădar v'am spus, că ceĭ maĭ cuminte bărbațĭ aĭ neamuluĭ românesc aŭ luptat și aŭ suferit pentru învățăturile social-democrate, în zădar v'am zis, că ceĭ maĭ marĭ cărturărĭ aĭ lumeĭ aŭ luptat și au suferit pentru ceea, ce luptăm și suferim și noĭ, în zădar v'am arătat din cărțile întimplărilor ominești, că vremea a sosit să ieie poporul în mână cîrmuirea țăriior: că voĭ v'ațĭ astupat urechile la vorbele mele; voĭ ațĭ fugit de noĭ, carĭ vrem să vă luminăm cu lumina sfinteĭ dreptățĭ, ațĭ fugit la ceĭ, ce se îngrașă din crunta sudoare a fețeĭ voastre!

Și pentru ce?

Au nu vedețĭ, că lumea grăbește cu pașĭ repezi spre a schimbare mare? Asta ne-o spun semnele vremii!

Femeĭa lipsită de drepturile ĭeĭ fireștĭ, femeia insultată și scoborîtă în noianul coruptieĭ, în casele rușineĭ ocrotite de stăpînirea, care mereŭ strigă despre noĭ socialiștiĭ, că sîntem niște oamenĭ fără de lege, și ne doare starea asta, că doară mamele, surorile și soțiile noastre încă sînt femeĭ! Au nu credețĭ ce vă spun? Dar venițĭ la orașe și pătrundețĭ în casele desfrîuluĭ și de nu vă vor lăsa în lăuntru, sfărmațĭ ușile și vețĭ afla acolo dascaliĭ. carĭ aŭ chemarea sa vă crească tinerimea, vețĭ găsi acolo judecătoriĭ, carĭ sînt chemațĭ să se ingrijasca de binele vostru, vețĭ da acolo de popiĭ, carĭ se îngrașe din prescurile făcute de mamele noastre, și ce ĭe maĭ scîrbos vețĭ vedea acolo popĭ căruntĭ lîngă femeĭ tinere! sfărmațĭ ușile și vețĭ vedea acolo deputatĭ și ministri, carĭ ne aruncă în temniță pentru că vrem să înalțăm la cinstea de om, în persoana femeĭeĭ, o jumătate din omenire!

Ațĭ venit și ațĭ văzut! Ațĭ venit noaptea, dar vă rog să nu mergețĭ noaptea înapoĭ, în satul vostru, făra remînețĭ până în ceĭalaltă zi și vețĭ vedea femeile vînțuluĭ ĭeșind lă preumblare dar polițaĭul le va pedepsi aspru pentru astă, ĭară domniĭ, cărĭ s'au desfatat cu ĭele în noaptea trecută, le vor scupă în față, le vor pălmui în uliță, fiind că aŭ cutezat să-ĭ agrăiască, și vor cere ca legile să le pedepsască pentru purtare necuviincĭoasă!

Asta ĭe starea morală a veacului nostru!

Așa fac cei ce sînt chemațĭ să ne lumineze în scolĭ, să ne predice în biserică și să se îngrijască de bună starea noastră. Și să maĭ plătim oameniĭ acestia?

Ridicarea plăților.

Maĭ mult! Domniĭ ĭară și-au mărit platile din punga noastră: vreu să umble în mătasă, pe cînd noĭ umblam în zdrențe, vreu să se îngrașe și maĭ tare, pe cînd noĭ murim de foame! Dar de unde vom plăti dările? Obstrucția a adus poporul la perire, ĭar seceta a uscat semînăturile, va trebui să vindem și puținul, ce avem, acum toamna, pentru ca la ĭarnă să-l cumpărăm cu preț indoit, iar, dacă nu vom avea cu cĕl cumpăra, va trebuĭ să răbdăm orĭ să luăm traista, în spate și să umblăm a cere! Dar legile facute de voĭ opresc cerșitul!

Dar de ce să cerșim în țara noastră, pe care noĭ o apărăm și am apărat-o de sute de anĭ, în țara, unde zac părințiĭ noștrĭ, unde fie care fir de ĭarbă, fie care de țernă ni-ĭ scump, că ĭe frămîntat cu sudoarea și în sîngele străbunilor!

Paginĭ de sînge.

Dar facețĭ, ce vrețĭ. că încă sîntețĭ tarĭ și mare numaĭ să știțĭ, că cu cît ne apăsațĭ maĭ tare, cu atît ĭe maĭ aproape ziua mîntuireĭ. Căcĭ cînd s'aresculat poporul? Au doară nu atuncĭ, cînd muria de foame, cînd suferințele luĭ nu le ăscultău domniĭ? Luațĭ istoria omenireĭ în mînă și din paginile ĭeĭ stropite cu sînge domnesc învățațĭ minte! Luațĭ istoria în mînă — repet — și vă oprițĭ la întîmplările scrise cu litere de sînge pe paginile ĭeĭ de Spartac din Italia, de cumplitul Doja în Ungaria și de sînge de falnicul Horea in Ardeal pe la anul 1785, ĭar maĭ tîrziu cu patru anĭ oprițĭ-vă la undele de sînge de pe stradele Parisuluĭ! Poporul-împarat a cerut drepturĭ la flacările curților domneștĭ! Invățațĭ dar minte, că glasul poporuluĭ ĭe glasul luĭ Dzău!

Fraților romînĭ!

Dacă stau lucrurile așa pentru ce nu trecețĭ la Socialism? Pentru că zic popiĭ, că socialiștiĭ nu cred în Dzău? Dar apoĭ maĭ tare cred ĭeĭ, carĭ se îngrașe din sudoarea voastră, ĭeĭ carĭ țîn cu domniĭ carĭ ne mînîncă, de cît cum credem noĭ, carĭ luptăm zi și noapte pentru drepturile voastre sfinte date de Dzău, dar de carĭ popiĭ și domniĭ v' aŭ despoĭat, pentru ca să vă jefuîscă de cel din urmă ban?! Judecatĭ! Orĭ de aceĭa nu vă facețĭ socialiștĭ, fiind că zic popuiĭ, că Socialismul ĭe lățit numaĭ de jidovĭ și că aceștia nu vreŭ binele neamuluĭ român? Dar Onișor din Blaj, Bărnuț, Arbure și ălțiĭ o mie de cărturarĭ romînĭ și romînce îs jidovĭ? Și totuși aceștia sînt și azĭ socialiștĭ!

Dar să zinem, tă n'a fost nime socialist dintre romănĭ, și cotuși ce ĭe bun și drept omul cu minte trebuĭe să primească de la orĭ și cine după pilda veche' »Non quis, sed quid« adecă nu trebuĭe să mă uĭt cine zice ceva fără ce zice! Crisfos, Petru și ceĭalolțĭ apostolĭ încă aŭ fost jidovĭ și totuși în biserică îĭ cinstim până în ziua de azĭ cu rugăcĭunĭ, pentru că aŭ luptat și suferit pentru binele poporuluĭ.

Orĭ de aceĭa nu trecețĭ la Socialism fiind că ceĭ de la „Tribuna“ și, de la celelalte foĭ romîneștĭ zic, că socialiștiĭ nu-s naționaliștĭ? Dar citească dumnealor vorbirile luĭ Cogălniceanu, fost primministrt și peste tot cel maĭ mare barbat de stat al Romînieĭ, și vor vedea lămurit, că noĭ socialiștiĭ facem maĭ mult pentru neamul romînesc, de cît ueĭ, ce aŭ în genunchiat în zilele trecute la Putna înaintea umcreĭ luĭ Stefan Vodă! Noĭ sîntem adevărațiĭ luptătorĭ aĭ neamuluĭ nostru, fiind că noĭ sîntem prieteniĭ și nu jefuitoriĭ țăranuluĭ, ca și domniĭ de la Putna!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Socialismul nu piere!

In zadar a scaldat guvernul republican Comuna în sînge; în zadar a umplut cu comunarzi coloniile franceze: mișcarea socialistă ie mai în putere în Franța de cît ori cînd și zi de zi ie devine tot mai serioasă; în zadar a ădus Bismark legi de fier în contra fraților din Germania, numărul lor ie mai mare, de cît în ori care țară din lume; în zadar s' au încercat țarii Rusiei să extermine mișcarea socialistă exilînd și punînd la închisoare pe cei mai buni fii ai împărăției sale: Socialismul a luat avênt ne mai pomenit de îndrîzneț; în fruntea lui s' aŭ pus principi!

Inzadar daŭ papii de la Roma enciclice curentul socialist cuprinde din ce în ce mai mult în Italia lui Garibaldi; în zadar își dau silința călugarii din Spania să pună stavilă mișcării social-democrate, că aceia ie mai cumplită pe zi ce merge.

In zadar ie ori ce încercare de a opri Socialismul! Tocmai prin combatere se întărește mai tare, după cum pilda: »Aurul în foc se lămurește.«

Socialismul a străbătut lumea; mergeți în Japonia, în China, călătoriți în Egipet ori cercetați America și Australia și îl veți afla in floare! Nu ieste țară cu oare careva învățătură mai multă de carte, unde să nu fi străbătut Socialismul . . .

Tisa al nostru ar trebui să învețe minte!

Frațiior Romînî!

Cu mic cu mare să ne punem în fruntea mișcării; să lățim învățăturile socialiste nu numai între noi, fără și între fratii nostri de suferința din țara asta; să deștăptăm în dreopta, în stînga pe toți; să cumpărăm «Voința Poporului», care trebuie să pătrundă în toate satele; și să arătăm celor ce trăiesc de pe spatele noastre, să arătăm conților și baronilor, că nu vom mai suferi de acum inainte ticăloșiile lor, că nu vrem să se mai îngrașe din banul nostru! Nu în vecii vecilor!

Să lăsăm, domnii, noi, cari nu mai avem cu ce trăi, de și lucrăm din greŭ zi și noapte; să-i lăsăm zic, să vorbească ce vreŭ despe socialiști și să ne urmăm drumul în măreața luptă pentru binele țerii sub steagul roșu; să cumpărăm „Voința Poporului“ ca să putem citi dintrînsa învățăturile mînturirei! Să cumpărăm «Voința Poporului« care apără drepturile noastre împotrivadomnilor și fără de care nu vom mai putea scăpa de nevoi nici odată. Nui vorbă sîntem săraci de nu vedem lumea, dar totuși din cît avem să nu ne lăsăm mai pejos de cît ceialalti frați sîrbi, slovaci și unguri din țara noastră, cari aŭ gazete socialiste bune! Noi romînii încă sîntem în Ungaria în număr de 3 milioane și jumătate și ar fi rușine să nu avem o gazetă, care să ne opere drepturile noastre sfinte în contra domnilor!

Trăiască Poporul romîn!

Trăiască „Voința Poporului!

Trăiască Socialismul!

Floradtor Rodvada.

Noutăți.

Sâ înfiintăm reuniuni economice! Sub acest titlu deputatul dietal din cercul Rékás de pe Bănat, dr. Lendl Adolf a publicat in romănește, sêrbește, nemtește și ungurește un apel cătăr iubiții săi alĕgători din cercul Rékás în care îi sfătueşte și roaga să infiinţeze înfrățiri economice, că numai așa vor scăpa de sărăcia cea mare, care bate la ușă-le. Deputatul și profesorul dr. Lendl sfătueşte poporul să se lapede de lux și cheltuieli zădarnice și fără folos și trebuință, că și așa grele vremuri trăim.

Acest ablegat e unicul în felul său dintre cei 440 de domnișorași, cari șăd azi în casa țării, cari de aceea au fost aleși ca să se lupte pentru înaintarea bietului popor, însă nici că le pasă de amărîtul popor, cu a cărui voturi sau făcut aceea ce-s.

De e Dumnezeu că mulți deputați de felul d-lui dr. Lendl Adolf să ajungă în dietă, că atunci bietului popor mai bine îi va merge.

Nu face nimic; azi-mâne vom avea și noi ablegații nostri în dietă și atunci poporul va avea acolo și frați intre domni.

Ucigasul lui Plehwe. E respânditâ știrea, că urigașul lui Plehwe, care a fost fiul unui Sasanow, comerciant în Ufa, a murit in temniță în zilele trecute.

O episcopie sub curatelă. Episcopia catalică din Rozsnyó a fost pusă sub curatelă de ministrul de culte din cauza dătoriilor făcute de episcopul locului. Ivánkovics se chiamă episcopul de acolo, care este feciorul unui pantofar din Szeged, care in 6 ani a făcut o dătorie de 2 și $1/2$ milioane de corune. El a fost provocat să abzică cu frumosul, că altfel va fi lipsit de post, însă episcopul își cunoaște oamenii și nu este aplicat să se ducă în pensiune fără o rĕscumpĕrare grasă.

Waldeck-Rousseau a murit. Un om foarte cu minte și însuflețit pentru ideile democratice cu numele Pierre Waldek-Rousseau fost ii mai multe rĕnduri ministru-presedinte în Franța a murit zilelele trecute.

Alegere de deputat. Cercul alĕgător Pecica în 26 August era să-și aleagă deputat dietal. Mai mulți înși au candidat pentru acel loc de domnie, însă înzădar le-au fost lupta pentru-că prietinii nostri i-au cunoscut, că ce oameni îs acei domnișori și s'au reținut de la votizare. Astfel dintre cei 3 candidați nici unul nu a primit atătea voturi, ca să poată fi ales de ablegat. Au candidat ceva Herczeg Ferencz, Zlinszky István și Popa George.

A doua alegere s'a ținut în 13 Sepsemvie din care a ieșit în vingător ărciogu.

Să-i fie de cap.

Moartea sultanulni Murad. Moartea sultanului Murad a făcut o impresie de nedescris asupra sultanulni Abdul-Hamid. Acesta a fost

cu desăvârțire consternat și s'a închis în cabinetul său. Nimeni n'a fost lăsat să pătrundă la sultan.

Calindarul Voinței Poporului a apărut și se poate cumpěra la administrația foaiei **Szabad Szó, Budapest, VII., István-ut 67.** cu 40 fileri. In numěrul viitor dăm o dare de seamă.

Imprumut sêrb de 30 milioane. Guvernul sêrbesc caută nebunĭ, carĭ sâ-i deie un împrumut de 30 milioane corune ca să poată face drumurĭ de fier, dar — pre cum se vede — nu află.

Faină țară Sêrbia nu-i vorbă.

Fânul lui Paris. Vestitul fibirău din Siria ceva P a r i s Gábor care a fost dat a fară din slujbă pentru că Eugen Zaslo l-a pârît la fișpanu Aradului, că să lasă a fi mituit a pățit-o eară rău.

Și eată cum. Comitetul comunal din Szent-anna a adus hotarîrea, că fostul fibirău — duplă-ce s'a adevěrit, că a primit o cociă de fân din sătesc — sau să-l plătească sau să deie fânul napoi la comună.

Acuma cu nerăbdare se așteaptă, că ce va face fortul fibirău P a r i s: plăti-va fânul cu banĭ sau il va da 'napoĭ în naturale.

Averea partiduluĭ social-democrat din Germania. Nicĭ un partid din Germania nu are așa marĭ veniturĭ ca partidul social-democrat. Veniturile tezaurulul central al partiduluĭ pe anul acesta se ridică la 621.000 mărcĭ și ele sunt independete de veniturile diferitelelor circumscripțiunĭ electorale. Corporațiunile au cheltuit în anul 1903 nu mai puțin de 13.724.336 mărcĭ, ear cheltuelile locale se ridică de consum, construcțiunĭ de brutăriĭ, alegerĭ pentru sindicate, case pentru ajutor și bolnavĭ. Se poate că democratia socialistă organizată în Germania adună și cheltuește 20 de milioane pe an zice o foaie fleac și sdranță de aioĭ de la noi din țară. Da, — respundem noĭ, — se poate și totodată aducem la cunoștința acelor hoțĭ și pungașĭ ordinarĭ, că prin ivirea socialdemocrției eĭ sunt topiți, pentru că viitorul este al notstru și al poporulni.

Trăiască socialdemocrația.
Trăiască poporul muncitor.
Jos ticăloșiĭ și hoțiĭ și pungașiĭ.

Piațul

Grău pe	Octomvrie		10.42—10.43.
»	» Aprilie		10.63—10.64.
Secară »	Octomvrie		8.19— 8.50.
Ovĕs »	»		7.18— 7,20.
Cucuruz	(porumb)	August	8.23— 7.24.
»	»	Septemvrie	7.26— 7.27.
»	»	Maiu (1905)	7.26— 7.27.
Rapiță	»	August	11.25—11.35.

Poșta Administrațiuneĭ

Timbre pentru rĕspuns Rugăm p toțĭ aceĭ frațĭ și prietinĭ carĭ ne scriu și dores vre-un rĕspuns oare-careva să ne trimită timbr mărcĭ poștale (ștemple), căcĭ partida nu-ĭ în star să rĕspundă tuturor fraților.

Aducem decĭ tuturora la cunoștință, că de a în colo numaĭ acelora le vom rĕspunde, carĭ în sc sorile trimise nouă, pun și timbre.

Sigil. Organele partiduluĭ nostru din fiecar comună au lipsă de sigil (peciet), cu care să tăresc scrisorile ce ni-se trimit. Decĭ fiecre or gan are trebuință de un atare sigil (peciet.) Pentr a încunjura cheltuelĭ zădarnice secretariatul partidu luĭ nostru socialdemocrat reorganisat, s'a hotăr să trimită organelor sigile (pecieturĭ) marĭ cu 6 co roane, ear cele micĭ în preț de 5 coroane. Baniĭ s trimit înainte.

Maĭ multor prietinĭ. Ne întrebațĭ c ce-ĭ de făcut? Eată ve rĕspundem: pace fraților ș ear pace să fie între voĭ. Cu acest cuvênt: pace v întărițĭ credința voastră în partidul socialdemocrat în dreptățile luĭ Cristos.

Față de autoritățĭ purtați-ve în pace, că să n dațĭ prilej jendarmilor să sară asupra voastră c sulița, baioneta și pușca. Dar voĭ de aceea închide în inimele voastre și pentru maĭ departe ideia de robieĭ, care vi se va aduce prin partidul socialde mocrat reorganizat din Ungaria.

Hotelul „UNION" cu privire frumoasă spre calea Andrássy peste drum cu Opera
în dosul ostpătărieĭ Drechsler este în cercul VII., Szerecsen utcza 35.
Lumină electrică! Aranjarea nouă.
Serviciu bun și cinstit. Locul de întâlnire a celor din provincie. **Odaĭ peste zi și noapte tare ieftine.**
Prietiniĭ noștri se bucură de o reducere de 50%.
Pentru sprijin se roagă **Glück** hotelier

ȘTEFAN LOVÁSZ
(Lovász István)
fabricant de trăsurĭ și maistor văpsitor
BUDAPEST, VII., Dohány-utcza 57. sz.
Primesc orĭ-ce lucrare din breasla industrieĭ de trăsurĭ, dar maĭ ales
văpsirea trăsurilor
o fac cu prețurĭ tare moderate și în mod foarte traĭnic, așa dar mĕ recomand în sprijinul binevoitor al publiculuĭ românesc.

Tipografia Ștefan Nagel
Budapesta, VII., Vörösmarty-utcza 17.